

POČÁTEK CITEAUX (PRVOTNÍHO KLÁŠTERA) EXORDIUM CISTERCII

I. O odchodu cisterciáckých mnichů z Molesme

2. V biskupství langreském se nachází klášter jménem Molesme, slavné pověsti a vynikající zbožností. Tento klášter se od svého počátku božskou dobrotivostí proslavil během krátkého času velkými dary Božích milostí, skvělými muži a vydal mnoho vznešených statků i zářivých ctností.
3. Ale protože statky a ctnosti nemají být ve zvyku být dlouho pospolu, vybrali si někteří moudří mužové z tohoto svatého společenství, kteří měli hlubší vhled, že se budou zabývat spíše nebeskými věcmi než se spouštět pozemskými záležitostmi.
4. A odtud hned začali tito milovníci ctností uvažovat o plodné chudobě mužů. A zároveň na tomtéž místě postřehli že, přestože se tam žilo svatě a počestně, je řehole mnichy méně dodržována než je jejich touha a předsevzetí.
5. Mluvili spolu o tom, co každého z nich pobízí, a zároveň mezi sebou hovořili, jak by naplnili onen verš: „Splním Ti své sliby, které vyřkla má ústa“. A co víc?
6. Dvacet jedna mnichů vyšlo spolu s otcem tohoto kláštera, totiž Robertem blažené památky, aby se poté, na čem se společně uradili, společně snažili dokončit, co spolu jednomyslně začali.
7. Tedy po mnoha pracích a mnoha těžkostech, které musí snášet všichni, kteří chtějí v Kristu zbožně žít, napojeni touhou konečně došli do Citeaux, totiž místa to strašné a prázdné pustiny.
8. Ale vojáci Kristovi se nenechali od pevného úmyslu, který už měli v duši, odradit drsností místa. Usoudili, že toto místo je jim od Boha připravené, a tím tak milé, jak milý jim byl jejich úmysl.

II. O počátku cisterciáckého klášterního života

2. V roce 1098 od Vtělení Páně, opření o radu a upevnění autoritou ctihodného Hugona, arcibiskupa církve v Lyonu, tehdejšího legáta Apoštolského stolce, zbožného muže biskupa Waltra z Chalonu, a také vznešeného knížete Odonu, burgundského vévody, začali nalezenou pustinu přeměňovat v opaství. A to se stalo poté, co zmíněný opat Robert přijal od biskupa oné diecéze, totiž chalonské, pastýřskou péči a hůl, a ostatní na témže místě podřídil pod něj stálostí.
3. Zanedlouho se stalo, že byl onen opat Robert nalezen svými mnichy z Molesme a z příkazu papeže Urbana II. a s dovolením a souhlasem chalonského biskupa Waltra se vrátil do Molesme. A Alberich, muž zbožný a svatý byl dosazen na jeho místo.
4. Aby byla uchována milost pokoje, bylo mezi oběma kláštery stanoveno, a apoštolskou autoritou potvrzeno, aby žádný z nich nepřijal k pobývání žádného mnicha bez řádného doporučení.
5. Když byl starostí a pílí nového otce postaven nový klášter, začal nikoliv nepatrnou Boží pomocí prospívat ve svatém soužití, skvěl se pověstí a rostl v nezbytných věcech.
6. Ale Boží muž Alberich obdržel desátého roku odměnu nejvyššího povolání, k níž tamtéž po devět let ne nadarmo běžel. Na jeho místo nastoupil pan Štěpán, člověk původem Angličan, vroucí milovník a nejvěrnější horlivel v nábožnosti, chudobě a řeholní kázni.
7. V oněch dnech se stalo skutečně zjevným, co je psáno: „Oči Páně shlížejí na spravedlivé, a Jeho uši naslouchají jejich prosbám“. Když totiž maličké stádo oplakávalo právě to, že je malé, a pravím, že právě toho se báli, a báli se málem k uzoufání, tehdy Kristovi chudí nemohli opustit své dědictví chudoby. Ovšem okolní lidé pak, přestože v nich ctily svatost života, odvraceli se od jejich přísnosti a tak byli odrazováni od následování těch, k nimž je přitahovala zbožnost.
8. Bůh, jemuž je snadné činit z nepatrného velké a z mála mnoho, navzdory nadějším povzbudil srdce mnohých, aby je následovali, takže v celách ke zkoumání noviců jich bydlelo pospolu třicet, jak kleriků tak laiků, a ti byli podle světa urození a mocní.
9. Z tohoto nebeského navštívení, tak náhlého a tak bohatého, se už konečně mohla začít - ne bez zásluhy - radovat neplodná, která nerodila: „Jak mnoho synů má opuštěná“.
10. Ani jí Bůh neprestal během dnů rozmnožovat pokolení a zvětšovat radost, dokud šťastná matka neviděla dvacet otců klášterů jak ze svých synů, tak ze synů svých synů jako výhonků oliv kolem svého stolu. Nepovažovala to však za nevhodné, když tak napodobila příklad svatého otce Benedikta, k jehož ustanovením se přimkla.
11. Hned na začátku, když začaly rašit nové výhonky mladých větví, ctihodný otec Štěpán, s bdělým důvtipem předpověděl, že stálý růst bude potřebovat listinu podivuhodné vyváženosti jakožto nezlomný

nástroj k odseknutí roubů nejednoty, které, kdyby vzrostly, mohly by zadusit vzházející plod vzájemného pokoje.

12. Proto chtěl tuto listinu vhodně nazvat Listinou lásky (Carta Caritatis), jejíž celý obsah má vonět jen tím, co patří k lásce, a to tak, že nikdo z ní nebude moci vyvodit nikdy nic jiného, než že nikdo nemá dlužit nikomu nic, než vzájemnou lásku.
13. A tato listina, uspořádaná oním otcem a potvrzená zmíněnými dvaceti opaty, a také opatřena pečeti apoštolské autority, šířeji obsahuje to, co jsme řekli, ale my se zde krátce dotýkáme pouze toho nejdůležitějšího.

SUMMA CARTAE CARITATIS (VÝTAH CHARTY LÁSKY)

III. O generálním statutu mezi opatstvími

2. Tedy podle základního tónu této charty bylo mezi všemi cisterciáckými opatstvími stanoveno, že mateřský klášter nemůže ukládat žádné dávky kvůli světskému pohodlí. Otec opat při vizitaci dceřinného kláštera nemá přijímat novice za mnicha ani odtud odvádět jeho mnicha a zvát ho k sobě, ani jiného uvádět, aby zde přebýval, zkrátka nic tamtéž stanovovat nebo nařizovat proti vůli opata, kromě toho, co náleží ke starosti o duše.
3. Jestliže se stane, a na tomto místě se upozoruje něco, co se protiví řeholi nebo řádu, může se to po poradě s přítomným opatem láskyplně napravit. Ale i kdyby snad přítomen nebyl, přesto ať je napraveno, co bylo nalezeno pokřivené.
4. Nejen v kapitule, ale i na všech místech kláštera spadá syn pod otce. Přece však v refektáři jí otec se syny kvůli kázni, pokud opat onoho místa není přítomen. Ať podobně jednají i všichni kolem procházející opati našeho řádu. Jestliže jich prochází více, a opat místa není přítomen, ať jí v místnosti pro hosty ten, který je z nich nejpřednější.
5. Dále minimálně jednou do roka ať kterýkoli opat navštíví s otcovskou starostlivostí opatství, z jehož společenství vzešla. Když přijde do mateřského společenství opat dceřinného kláštera, vzdá vhodnou úctu jeho opatovi.
6. Za jeho nepřítomnosti pak zaujme místo opata ve všem a jen tak, jak náleží podle řádu. Jestliže je přítomen, jde mezi ostatní otce. Ať nejí s hosty, když se opat vrátí, ale v refektáři s bratry.

IV. O každoroční kapitule opatů

2. Zdravě si to podržel první ze všech - mateřský klášter cisterciáků, totiž aby byl jednou do roka vizitovaný a napraven řád, upevněn pokoj, uchována milost lásky a všichni opati tam spolu přišli.
3. Aby došlo k nápravě nepravostí, mají jednotliví opati cisterciáckému pánu a jeho svatému konventu s úctou a pokorou naslouchat, a obvinění mají žádat pokání. Toto obvinění vznáší pouze opati.
4. Ale i toto dobré bylo v onom konventu předvídáno, že jestliže snad vejde ve známost velká chudoba některého opatství, pak v nedostatku bratra se všichni starají o to mu ulevit, jak jednotlivé opatství k tomu nabádá láska a dovolují možnosti.
5. Žádný zdravý důvod nedovoluje chybět na roční kapitule než dvě příčiny, a to buď z důvodu tělesné nemohoucnosti nebo z důvodů přijímání novice.
6. Jestliže se někomu toto přihodí, pak ať pošle místo sebe převora jako vikáře. Jestliže se někdo rozhodne někdy zůstat ve svém klášteře z jiného důvodu, na následující kapitule požádá o pokání a zadostiučinění podle úsudku opatů, a bude to bráno jako lehčí provinění.

V. O proviněních opatů

2. Jestliže někdo z opatů pohrdne pravidly nebo nařízením, anebo byl shledán ve starosti o jemu svěřené blahosklonný a nedbalý, a je svým opatem ať už osobně nebo skrze jeho převora nebo dopisem až čtyřikrát napomenut a odepře se polepšit, pak má být tímtež opatem biskupovi oné diecéze a klerikům oznámena vina přestupníka, aby snad nezůstalo na nich neuvedení nedbalosti do pořádku.
3. Tehdy onen opat vezme s sebou nejméně dva své spoluopaty a spolu přijdou na místo věci, kde se to stalo, sesadí nepolepšitelného z jeho úřadu a vyzve k okamžité volbě jiného, který by byl vhodný. Jestliže by se mniši proti přítomným opatům vzbouřili a nechtěli, aby přestupník odešel ani nechtěli volit jiného, tehdy ať jsou jimi exkomunikováni.

4. Jestliže však někdo z těchto zvrácených jde do sebe a lituje a nechce rozsudek smrti pro svou duši, ať odejde do kláštera, z něhož vyšel, a ať je přijat jako syn a jako mnich onoho společenství, dokud jej jeho napravený klášter jednou nepřijme zpět.
5. Opat mateřského Cistercia jakožto hlava všech nemá nad sebou jiného opata, který by učinil to, co je psáno, že se má dělat u jiných, když přestoupí naše zákony. Když zhřeší on, postarají se o to společnou radou opati z La Ferté, Pontigny a Clairvaux. Tato starost je uložena každému jednomu a všechno v tom pořadí, jak bylo řečeno, na něm pečlivě vyplní.
6. A přece je zde výjimka, neboť ti tři sami o sobě nemají na místo toho, co padnul, ustanovit někoho jiného, ani jej nemají exkomunikovat, kdyby v odporu setrval.
7. Ale převor onoho místa obeznámí tři nebo více opatství náležející zvlášť pouze pod Cistercium skrze posly, skrze něž jsou jejich opati svoláni, nakolik během 14 dnů mohou přispěchat, aby odvrátili to nejhorší, vyzvou mnichy, aby si v jejich přítomnosti zvolili jiného otce, nebo, jestliže pohrdnou uposlechnout, ať jak je, tak i opata, uvrhnou do exkomunikace.
8. Jestliže by si to někdo z nich přece jen rozmyslel a toužil spasit svou duši, ať se uteče do jednoho z výše zmíněných opatství, totiž do La Ferté nebo Pontigny nebo Clairvaux. Ať ho tam přijmou jako bratra a člena kláštera, dokud se nebude moci z Božího slitování vrátit do vlastního kláštera. Mezitím se však každoroční kapitula opatů nebude slavit v mateřském Cisterciu, nýbrž tam, kde to určí tři výše zmínění opati.
9. Ať je známo, že když kdykoliv a jakýmkoliv způsobem zbaveno vlastního otce osiří společenství v mateřském cisterciu, jeho místo prozatímne zaujme opat z La Ferté. A při volbě opata v mateřském Cisterciu ať se pak vždy zachová tentýž výše popsany pořádek a způsob.
10. Když v ostatních klášteřích zemře některý jeho opat, ať je přivolán na místo opat, jemuž zvlášť náleží starost o klášter zemřelého, aby za jeho přítomnosti a rady bratří provedli volbu.
11. Ať už pak vyberou jakoukoliv osobu z kteréhokoliv cisterciáckého kláštera, bez odporu ji přijmou.
12. Avšak brát si opata z jiných klášterů, nebo dávat své mnichy k těmž účelům jiným, to cisterciákům nepřísluší.

VI. O tom, jaký zákon má být mezi opatstvími, která nevzešla jedno z druhého.

2. Mezi opatstvími, která nevzešla jedno z druhého, ať je tento zákon. Každý opat na všech místech svého kláštera ať ustoupí svému spoluopatovi, který přišel, aby se tak naplnilo „navzájem se předcházejte v uctivosti“. Jestliže se sejdou dva nebo více, pak ten, který přišel pod řeholi dříve, zaujme vyšší místo. Přesto všichni, kromě opata daného místa, jedí v refektáři.
3. Jinak když se kdekoliv sejdou, zachovávají pořádek podle vzniku opatství, aby ten, jehož klášter je nejstarší, byl první, kromě případu, že je někdo z nich oblečen v albě. Pak ať stojí přede všemi, ve všem převezme službu převora kláštera, i kdyby byl ze všech nejmladší. Kdekoliv pak sedí spolu, ukloní se sobě navzájem.

USNESENÍ KAPITULY ŘÁDU

VII. Ať nikdo nepřijímá konvrše, který by chtěl jít do jiného kláštera.

2. Ať nikdo z nás nezrazuje žádného člověka, který chce jít do některého z našich klášterů, ani ho nestahuje k sobě. Jestliže chce svobodně a s nezměněným úmyslem zůstat, pak ať zůstane.
3. Tam, kde přijde na určené místo, a lituje toho úmyslu, dříve než byl vyzkoušen a přijat, a odejde, ať ho přijme ten, kdo chce.
4. Jestliže odejde po přijetí, ať není nikdy přijat bez souhlasu onoho kláštera.

VIII. O mnichu nebo konvrši, který utekl.

2. Jestliže některý mnich nebo konvrš tajně uteče z některého z našich klášterů a přijde do jiného, ať je pobádán k návratu.
3. Jestliže odmítne, ať se mu nedovolí zůstat tam déle než jednu noc.
4. A tomu mnichu ať je odňat hábit, jestliže ho má, ledaže by byl mnichem už dříve, než přišel do našeho řádu.

IX. O uspořádání opatství.

2. Je nařízeno, aby všechny naše kláštery byly založeny ke cti královny nebe i země.
3. Žádný klášter nesmí být zbudován ve městech, na opevněných místech a ve vesnicích.
4. Nový opat se nemá posílat na nové místo bez méně než dvanácti mnichů, ani bez těchto knih: žaltáře, hymnáře, kolektáře, antifonáře, graduálu, řehole a misálu, a ani dříve než jsou postaveny tato zařízení: oratoř, refektář, dormitář, dům pro hosty a vrátnice, tak aby mniši mohli hned sloužit jak Bohu tak i žít podle Řehole.
5. Mimo bránu kláštera ať se nestaví žádný příbytek, leda pro zvířata.
6. Aby se mezi opatstvími zachovala ustavičná a nerozlučná jednota, je ustanoveno především, aby byla Řehole blaženého Benedikta stejně chápána ani aby se v jediné čáře neodchýlila.
7. Aby také byly stejné knihy, které náleží k božimu oficiu, stejný oděv, stejné jídlo, a konečně ať je shledání, že ve všem jsou stejné mravy i zvyklosti.

X. Které knihy se nesluší mít rozdílné.

2. Texty misálu, epištoláře, kolektáře, graduálu, antifonáře, hymnáře, žaltáře, lekcionáře, řehole a kalendáře ať jsou vždycky jednotné.

XI. O oděvu.

2. Oděv ať je jednoduchý a levný bez kůží, bez podšívek, jaký zkrátka popisuje řehole, ale o kukulách ať je zachováno, aby nebyly zvenčí marnivé, a o pracovní obuvi, aby byly z kravské usně.

XII. O pokrmu.

2. O pokrmu, kromě toho, co říká řehole o libře chleba, o míře nápoje, o počtu jídel, má být také zachováno, že chléb má být hrubozrnný, to jest připravený s použitím řešeta.
3. Kde je však málo pšenice, ať se dělá se žitem. Tento zákon se nemocným neukládá ani hostům, jimž je uloženo předkládat bílé pečivo a stejně tak slabým v oslabení pokaždé jednou libru kynutého bílého chleba.

XIII. Že nikdo v klášteře nepožívá maso nebo sádlo.

2. Pokrmy v klášteře jsou vždy a všude bez masa a bez sádla, leda kvůli zcela nemocným a přivolaným řemeslníkům.

XIV. Ve kterých dnech požíváme pouze postní jídlo.

2. Postní jídlo jíme v postě, před narozením Páně, v předpostí a o všech pátcích, kromě nemocných, v postních kvatembrech, v září, o vigiliích sv. Jana Křtitele, Petra a Pavla, Vavřince, Nanebevzetí P. Marie, apoštolů Matouše, Šimona a Judy, Všech svatých, apoštola Ondřeje.
3. Kvůli hostům ať se nic nekupuje, leda by byl nemocný.